

Ja chcem školné!

Tak sa to podarilo. Parlament schválil nový vysokoškolský zákon a s ním aj spoplatnenie externistov. Minister Ján Mikolaj si môže odľahčiť kolónku na zozname úloh a počas dovolenky premýšľať nad zmenami, ktoré treba urobiť na základných a stredných školách.

Slovensko však po septembri podstatnú zmenu nepocíti. Okrem bežnej údržby (zavedenie registrov), zmien, ktoré si vyžaduje čas (pôsobenie zahraničných škôl), vychytávania múch (zlepšenie postavenia doktorandov) a prispôsobovania sa novotám (spin-off centrá) - zásadné zmeny preložil minister na plecia svojich nástupcov. Máme na mysli predovšetkým kompletne spoplatnenie vysokoškolského štúdia - súťaženie škôl a študentov, ktoré jediné môže priniesť ozajstný tlak na kvalitu, vytlačiť z trhu školy, ktoré nemajú čo ponúknuť.

Spoločnosť, ktorá počas uplynulých ôsmich rokov dostala možnosť pocítiť, ako efektívne fungujú pravidlá trhu, bude naďalej ťahať so sebou socialistické vysoké školstvo. Systém, v ktorom väčšina prispievala prostredníctvom daní na vzdelanie malej časti obyvateľstva, mohla mať opodstatnenie pred rokom 1989. Plánovanie na roky dopredu ako-tak umožnilo predpokladať, koľko inžinierov a koľko lekárov bude spoločnosť potrebovať. Izolácia krajiny a vládny režim nedovolili vzdelaným odísť za lepšími platmi a možnosťami. Režim však padol práve preto, že dlhodobo takýto spôsob riadenia krajiny nefunguje.

Aká sila dnes zaručí, že vzdelanie zaplatené ostatnými využijú v prospech spoločnosti? Budú azda manažéri viac zamestnávať, právnici obhajovať a lekári liečiť so spomienkou, že vzdelanie dostali za peniaze ostatných? A súťaž sa napokon nekoná ani v externom štúdiu. Kvalitné školy, o ktorých absolventov je najväčší dopyt medzi zamestnávateľmi, mohli podľa svojej kvality nastaviť aj výšku poplatkov a tie ďalej investovať do kvalitnejšej výučby. Zastaví ich však strop na školné, ktorý navrhli poslanci. A tak aj takmer dvadsať rokov po páde socializmu (čo je vlastne obdobie, za ktoré pribudla jedna nová generácia) budeme mať na Slovensku socialistické vysoké školstvo. Dnešná opozícia tvrdí, že školné pre externistov je prvým krokom k spoplatneniu štúdia na všetkých vysokých školách. Kiežby tak tomu bolo čo najskôr.

Tomáš Nejedlý, redaktor domáceho oddelenia, tnejedly@hnonline.sk